

ROSS KÁROLY

Panellove

Csak mikor a torok mélyéről feltörő lihegés már olyan élessé vált, mint egy szerelmi aktus utolsó sikolya, s gőze majdnem a nyakszirtjéig ért, állt félre gyorsan a lépcsőfordulóban, és engedte maga elé a háta mögött hangos csörtetéssel lefelé trappoló férfit, hogy a sarkain barnás, bűdös lét eresztő szemeteszacskójával mielőbb a lenti kukatárolóhoz érjen. Már két emelet óta a nyomában volt, érezte, de nem mert hátranézni, mert attól félt, megsérti a leleplezésével, magyarázkodásra kényszeríti, amit semmiképp nem akart, még szóba állni sem szeretett volna vele, nemhogy értelmes szavakat váltani. Látásból ismerte már, emlékezett csapott vállai közé roskadt koponyájára, szemüvegének szorításától elálló füleire, enyhe ó-lábaira, melyek most, vészhelyzet lévén, a vártnál is megbízhatóbban vették a széleiken megkopott, csúszós lépcsőfokokat. Mintha életének minden egyes szakaszában jelen lett volna ez a férfitípus, ez a szuszogó, szerencsétlen fajta, aki egy normális nejlonzacskóba sem képes belerakni úgy a szemetét, hogy ne folyassa végig az egész lépcsőházat, s ne rohanjon inaszakadtában a kukához, hogy szét ne robbanjon a kezében. Megállt, nem akarta látni, hogy nem ér le vele, mert hogy nem ér le, abban száz százalékgig biztos volt.

Nem tudott róla semmit, a köszönésen kívül nem alakult ki köztük szóváltás, még azt sem tudta, előbb költözött-e ide, mint ő, főbérelő-e, vagy csak amolyan átutazó, aki nagyjából egy évig marad. Néha együtt értek egy lépcsőfordulóba, de sohasem együtt mentek tovább, valamelyiküknek mindig sietősebb volt. Általában a férfinak. A nő nem izgatta magát emiatt, nem örök életűnek gondolta a másfél szobás lakást, amibe a válása után költözött, ahogy jött, ugyanúgy távozhat is, teljesen észrevétlen. Nem volt olyan hét, hogy ne álldogált volna bútorszállító autó valamelyik lépcsőház előtt.

A férfit ott találta a kijáratnál sorakozó kukák mellett, elfoglalva a gyalogjáró nagy részét, melyen hatalmas folt jelezte, hogy a szemeteszacskó az utolsó métereken megadta magát. Ahogy ott állt, a folt fölé görnyedő tartásban, mint aki a két tenyerével akarja föllapátolni földre zúdult tartalmát, kicsit megsajnálta – mindannyian elvétünk néha egy-egy mozdulatot, s onnantól fogva nem vagyunk urai a helyzetnek.

Nem akarta szó nélkül kikerülni, pláne nem úgy tenni, mint aki nem vett észre semmit. A segítségfelajánlás ugyanakkor a jelen helyzetben teljes kép telenségnek tűnt.

– Khm... ó... a mindenét – mondta, és megállt. Egyebek mellett üres konzervdobozok, rothadt zöldségek és zsíros lében úszó csigatészta alkotta a halom tetemesebb részét. – Kiborult?

A férfi lassan felegyenesedett, és nem nézve rá azt mondta:

– Ki.

Szinte perverznek tűnt más emberek szemetjét ilyen közelről és ilyen alaposan szemügyre venni, de nem tehetett mást, elfordulni még kellemetlenebb lett volna. Az egész halom egy óriási hányáshoz hasonlított, amit egy nagy ál-

lat adott ki magából. Igazán visszataszítónak azonban akkor vált, mikor felfigyelt a csigatészták közül egyre nagyobb számban előbukkanó kukacokra. Apró, fehér kis furkók, amint ide-oda cikáznak, eltűnnek a lében, aztán a felszínre vergődnek megint. Hányingerrel küzdve fordult félre, és indult el a kijárat felé. Köszönni is elfelejtett.

Azt mondják, egy tízemeletes panelháznál pontosabb keresztmetszete nem is lehetne egy társadalomnak. Él itt mindenki, kis fizetésű egyetemi tanár és megtollasodott lomis, Ausztriába ingázó szakács és buszsofőr, villanegyedből kiszorult nyugdíjas és pályakezdő mérnök. Na, és a sorsüldözöttek, amilyenek magát is látta. Akik megbújni jönnek ide, csak rövid időre, aztán egész életükre itt ragadnak. Magányra vágnak, de alig várják, hogy hozzádörgölhessenek valakihez. Mint a tehén, ami nem mer elkóborolni a csordától, mert tudja, hogy a csorda adja életének az értelmét. Valahogy ő is erre a kettősségre vágyott, s arra gondolt, egy átmeneti szállás erre a legideálisabb hely. Eddigi tapasztalatai azonban nem mindenben támasztották alá elképzeléseit, alig akadt egy-két lakó, akivel közelebbi kapcsolatba került.

A kapun kívül fellelegzett, mert az utcán nagyobb biztonságban érezte magát. Harmadik emeleti lakásában néha olyan érzés fogta el, hogy most törí rá az ajtót egy őrült pszichopata, vagy menekülnie kell, mert a szomszéd lakást felgyújtotta egy magányos életunt, vagy épp egy belőtt kábítószeres kezdett öntudatlan ámokfutásba a lépcsőházban. S ez csak a töredéke volt annak, ami végigfutott a fejében, álmában átélt ennél véresebb jeleneteket is.

Átmenetileg munka nélkül volt, az eladott családi házból maradt még anynyija, hogy akár egy évig is kihúzhatja. Maga a munka – wellnessrészleg-vezető egy meglehetősen forgalmas szállodában – nem nagyon hiányzott, a kollégák sem, a vendégekről nem is beszélve. Olyannyira, hogy oda visszamenni biztosan nem fog, ezt már eldöntötte régen. Vannak lehetőségek, s a külföld is szóba jöhet. Szülei nem élnek, gyereke nincs – micsoda szabadság! Ott vállalhat munkát, ahol akar! Ami eddig nyomasztotta, most a hasznára válhat.

A délelőttiakat általában a közeli könyvtár olvasótermében vagy galériákban töltötte, gyorsétkezdében ebédelt, utána sétált vagy leült egy parkban, és az embereket nézte, amíg a kéregetők vagy a hajléktalanok el nem üldözték. Négy körül visszatért a házba, még azelőtt, mielőtt az ismét hangyabollyá változott volna, és magára zárta az ajtót. Aztán kezdődött a rettegés. A legkisebb zajra is felkapta a fejét, a lépcsőházban felhangzó ordibálásokra befogta a fülét, a liftajtó csapódására összeresztett, a szomszéd csengőjéről azt hitte, hogy az övét nyomják. Inkább ilyenkor kellene elmennem hazulról, gondolta, de este már félt kimenni. Ha nappal is zaklatják odakint, mi lehet este! Hiányzott neki a férje. Nem, nem is a férje, a meg nem született gyereke hiányzott.

Újból összefutott a férfival. A szemeteszacskóssal. Azt már megfigyelte, hogy sohasem lifttel jár, pedig az ötödiken lakik. Ő sem, de a harmadik azért mégiscsak más – általában a negyediktől fölfelé használták az emberek a felvonót. Biztosan klausztrófóbiás, gondolta róla, mert az, hogy edzésnek tekinti a lépcsőzést, meg sem fordult a fejében. Nem az a sportos, edzőtermes fajta. Egyáltalán. Bár most, mikor egy lépcsőfordulóval ballagott előtte, egészen másnak látta, mint a múltkor. Nyaka nem tűnt el a vállai közt, nem görbült meg a háta, lábai szálfegyenesen vitték lefelé. Lehetséges, hogy egy kínos helyzet képes megroggyantani az embert? Nemcsak lelkileg, testileg is?

És ekkor majdnem egymásba futottak. A férfi ugyanis megpördült, és elkezdett felfelé rohanni, szinte egyenesen neki, épphogy félre tudott ugrani előle.

– Bocsánat! – kiáltotta a férfi, majd megtorpant, és pár lépcsőfokkal feljebből visszafordult. – Elnézést, csak... fent felejtettem valamit.

– Nem történt semmi.

– Nem a szemetesemet! – kiáltotta vissza, és furcsán felnevetett, mint aki nem biztos benne, hogy jó poén volt.

A nő visszanevetett, egy pillanatra találkozott a tekintetük, és ő is felnevetett. Jó poén volt.

Panelban nem várja az ember a nyarat. Főleg az olyan lakásban, amelyben nincs klíma. S amelyhez még egy egynégyzetméternyi erkélyt sem ragasztottak. És a szobanövényzet néhány apró kaktuszcserejéből áll, mert se gondja, se kedve nem volt lombosabb fajtákat beszerezni. Ha behúzta a sötétítőfüggönyöket, rosszul érezte magát. Ha huzatot csinált, minden bejött, csak friss levegő nem. Az asztali ventilátor semmit sem segített.

Kimenekült. Ezúttal messzebbre, fel a hegyre. De arról nem tudott, hogy ilyenkor a fél lakótelep ott tolong. A férfit egy padon pillantotta meg. Könyv volt a kezében, de nem olvasott, maga elé meredt, a poros gyalogútra. Úgy nézett ki, mint aki ültében elaludt.

Nézte egy darabig, egészen közélről, s már épp tovább akart menni, mikor a férfi megszólalt.

– Leül? Egészen kellemes itt. Ennél árnyékosabb helyet nem talál.

– Én... – mondta, és zavartan nevetett –, tulajdonképpen túrázni jöttem.

– Túrázni? Ebben a pokoli melegben?

– Na jó, akkor sétálni.

– Nem egészen ahhoz van öltözve.

Valóban nem. Nyári ruha, retiküllel. Körömcipő.

– És maga?

– Hasonlóan. Aztán ittragadtam ezen a padon.

– Egy percre lepihenhetek.

A férfi kicsit oldalt húzódott, ölébe vette a válltáskáját, helyet csinált. Mivel eddig szinte mindig csak hátulról látta, a nőt meglepte, hogy a férfi milyen jóképű. Jóképű abban az értelemben, ahogy egy ötvenes férfi próbálja kordában tartani arcának kitüremkedéseit, kisebb deformációit. Például, hogy mennyire ápolt, mennyire ép a fogazata – tapasztalata szerint a férfiaknál a fogak elhanyagolásával kezdődik a beletörődés korszaka. Vastag keretes szemüvege is jól állt neki, még úgy is, hogy a szárai valóban nyomták a halántékát és ékelődtek be erőszakosan fülének tövéhez, azt a látszatot keltve, ha nem lennének, koponyájának mérete enyhén megnövekedne. Arcbőrén sehol egy pattanás, vértolulás a frissen borotvált állon. Semmi sem utalt eltúlzott piperkőcködéssre, az összbnyomás mégis kicsit az volt. De jó értelemben, igen, s ez megnyugtatta a nőt.

– Maga egyedül él, ugye? – kérdezte rövid hallgatás után a férfi.

– Igen. Elváltam. És maga?

– Én is. Azzal a különbséggel, hogy én sosem voltam nő.

– Tényleg? Ez hogy sikerült?

– Úgy, hogy huszonéves koromban nem a házasságon járt az eszem. És később sem.

– Hanem min? Ha szabad megkérdezni.

– Már egyáltalán nem emlékszem. Sok mindenen, de az, hogy lekössem magam, azon biztosan nem.

– A házasság... azért nem mindig jelent kötöttséget.

– Dehogynem. Már egy barát is kötöttséget jelent.
 – Akkor maga bizonyára olyan egyedül van, mint...
 – ...a kisujjam. Igen, így van. Tényleg egyedül vagyok.
 – De hát az sem lehet jó!
 – Nem is. De azt azért hozzá kell tennem, hogy az anyám még él.
 – Na, akkor még sincs egyedül.
 – Háromszázhusz kilométerre innét.
 – És? Milyen gyakran látja?
 – Amilyen ritkán csak lehet.
 – Tessék? Mi... miért?
 – Így beszéltük meg. Ne értsen félre, nem én nem akarom látni őt. Épp fordítva.

– Ezt nem egészen értem. Elkövetett valamit? Vagy...?
 – Igen. Azt, hogy megszülettem.
 – Ó, hát... és ezt az elmúlt ötven év alatt nem lehetett megbeszélni?
 – Nem, nem lehetett. Nem közeledtek az álláspontok.
 – Nagyon furcsán beszél az édesanyjáról.
 – Nem tudok... közelebbi szavakat használni rá.

A nő elhallgatott. Mibe csöppent bele? Ez az alak itt egy homofób. Azért él egyedül, azért nem barátkozik senkivel. Ő meg szóba elegyedett vele.

– Azt hiszem, eleget pihentem. Megyek – mondta.

– Elüldöztem?

– Nem, egyáltalán. Csak... eleve sétálni indultam.

– Ha ezen az ösvényen megy tovább, és a második elágazásnál balra fordul, egy kolostorromhoz ér. Nagyon érdekes, érdemes megnézni.

– Köszönöm. Olvastam róla.

Egyáltalán nem olvasott róla. Nem ismert semmit a környéken, nem is akart ismerni. Annyi kellett csak neki belőle, amennyi egy tizenévesnek az alkoholból, mikor először kóstol bele.

Megpróbált másik utat keresni visszafelé, de nem volt, meg attól is félt, hogy eltéved. A férfi azonban már nem ült ott a padon, és a túrázók száma is megcsappant. Elindult sietve a buszmegálló felé, mert az az érzése támadt, hogy épp most kési le az utolsó járatot.

Bujkált a férfi elől. Nem kellett volna, hiszen nem üldözte, és semmilyen formában nem érezte vele, hogy a találkozásuk óta nagyobb érdeklődést tanúsítana iránta. Tényleg egy emberkerülő lehet, gondolta, aki még az anyját is kerüli. Milyen ember az, akit az anyja nem enged a közelébe? Aki úgy saccra nyolcvan körül járhat, ha a fia ötven-valahány? Egy fél évszázadon át haragban élni, normális ez?

Mégis, a férfi megmozdított benne valamit. Hogy ő is hasonló cipőben jár, ha nem rosszabban. Neki sem volt túl jó a viszonya felnőttkorában a szüleivel, úgy érezte, nem akarják elengedni, mert nem bíznak benne. Hogy amióta csak elkerült otthonról, szinte minden egyes lépését bírálták – munkáját, kapcsolatait, házasságát. Ami döntés nem tőlük származott, abban mindig hiba volt. Ha meglátogatták, előre reszketett, mit fog szólni az anyja a konyhájához, a főztjéhez, a lakás tisztaságához. Akkor úgy gondolta, ez tipikus, másoknál is így van, de aztán gyanakodott, hogy mégsem. Nem akarja rájuk hárítani, de hogy nem született gyereke, abban sem érezte őket patyolattisztának. Ha valakiről annyi sem feltételezhető, hogy rendben tudja tartani a háztartását, akkor az pláne nem, hogy képes egy gyereket felnevelni. Ezt sosem mondta ki, még fél-

hangosan sem, de állandóan ott zakatolt az agyában. Valahol az önállóodás folyamatába csúszott hiba, amit sosem tudott végérvényesen orvosolni.

De persze találkoztak, hiszen a férfi otthonról dolgozott, s a lakásból való napi kirajzásaik néha egybeestek. Mint például azon a szerda reggelen is, amikor a közeli szupermarket polcai között botlottak egymásba.

– Csak nem konzervet eszik nyáron? – bökött a férfi bevásárlókocsijában felhalmozott dobozokra a nő.

– De, azt. Aki nem tud főzni, így jár.

– De hát a konzerv amúgy is... miért nem rendel ételt házhoz? Vagy fizet be egy menüre valahol?

– Túl sok idő, túl sok vacakolás. Nem ér annyit.

– Egyáltalán nem tud főzni? Egyszerű ételeket sem?

– Lehet, hogy tudnék, de nem érdekel. Ez az egész hercehurca az ételekkel... egyáltalán nem érdekel.

Na, egy hülye sznob, állapította meg, egy feltűnősködni vágyó különc, aki még a gyomrát is hajlandó feláldozni egy kis hírnévért. Már ha hírnév az, hogy őt például sikerült felidegesítenie.

– Nem kellene összekeverni a hétköznapi szükségleteket elvont filozófiai bölcsekedésekkel – szaladt ki a száján. – Maga filozófus?

– Egy fenét vagyok filozófus. Miért, annak nézek ki?

– Nagyon is. A szokásai alapján meg pláne.

– Maga meg... na, hagyjuk. Nem tudja, mi az a sólet?

Két napig vívódott, mire rá tudta szólni magát, hogy főz egy adag húsleveset, megsüt egy tepsis tejfölös csirkét, és felviszi az ötödikre. Ha csak rá gondolt, hogy valaki zsíros lében úszó konzervet eszik nyáron, ebben a negyvenfokos melegben, a rosszullet kerülgette. Ha meg eszébe jutott az a csigatészta a kukacokkal...

A férfi rövidnadrágban, pólóban nyitott ajtót, többnapos borostájával, fésületlen hajával nem úgy nézett ki, mint aki otthonának nyugalmaiból lép elő. Inkább mint aki ádáz csatát vívott odabent valakivel.

– Hoztam egy kis... ételt. Ha elfogadja.

A férfi bambán, értetlenül meredt rá, mint aki sem a képpel, amit maga előtt lát, sem a beszéddel, amit hall, nem tud mit kezdeni.

– Ételt?

– Igen. A konzerveket pedig rakja el télire, elállnak. Nyáron jobb friss dolgokat enni.

– De hát... ezt nekem főzte?

– Igen. Elveszi? Vagy bevigye? Kissé húzza már a karom.

– Hogyne, erre tessék. De hát...

A lakás belakottnak tűnt. Minden helyiség, amin csak végighaladt, funkciójának tökéletesen megfelelő bútorzattal rendelkezett, se több, se kevesebb holmit nem tárolva, mint amennyit elbírt. Eddig valamiért azt hitte, a férfi sem régen költözött ide, de a lakás képe nem ezt mutatta – minden tökéletesen begyazódott mindenbe, mindennek megvolt a helye. Valahogy nem ezt várta, de most jó érzéssel töltötte el – banális közhely, hogy környezetünk legalább annyit elmond rólunk, mint mi magunk. Mindent gondolt volna a férfiről, csak azt nem, hogy ilyen rendben tartott, tiszta otthonban él.

– Hova tehetem?

– Oda, a konyhaszekrényre.

– Ez itt húsleves, ez meg tejfölös csirke, sütve. Nem tudom, szereti-e.

- Biztosan. Mindent szeretek, ami csirke.
- Az edényeket itt hagyom, majd visszaadja, ha kiürültek.
- Nekem ez egy hétig is kitart.
- Akkor azt fogom hinni, hogy nem ízlett.
- Jaj, dehogy! Ránézésre is isteni! Mivel tartozom?
- Azzal, hogy eltünteti a konzervjeit – mutatott a nő a polcon sorakozó dobozokra.
- Rendben, elrakom őket télire.
- Még jobb lenne, ha kivágná valamennyit.

Régen tartogattak a napok ekkora izgalmat a nő számára. Főleg, miután átgondolta, hogy amit tett, az enyhén szólva is beavatkozás másnak az életébe, méghozzá az egyik legintimebb szférában. Az étkezés mindenkinek a privát dolga, azt eszik, amit akar, amihez szokott, amit szeret. De mégis: az a kevéské, amit érzett még az emberek iránt, főleg az ilyen szerencsétlenek iránt, nem engedte, hogy ne avatkozzon közbe. És mindegy – hiszen szinte már minden mindegy –, mit szól hozzá az a másik, meg kellett tennie. Akár homofób az illető, akár csak megjátssza, hogy az. Benne még maradt valami abból, amit emberbarátinak hívnak.

A negyedik napon halk, szinte bocsánatkérő kopogás hallatszott az ajtaján. Felugrott a tévé elől, de félúton, az előszobában megállt. Ha újból kopognak, és nem a csengő gombját nyomják meg, akkor a férfi lesz, gondolta.

Újból kopogtak s mikor kinyitotta, a férfi állt az ajtóban. De első pillantásra csak sejtette, hogy ő az, mert egy hatalmasra nőtt pálma levelei szinte teljes terjedelmében eltakarták. A lábánál, a földön, egy nejlonzacskóban az üres tepsije és a lábasa dőlt támogatón egymásnak.

- Huh! – mondta a férfi. – Ha félreáll, betolatok vele.
- De hát mi ez? Pálma? Csak nem nekem hozta?
- De bizony! Hova tegyem?
- Talán oda, az ablak elé. Várjon, eltolom a fotelt.

Másfél méternél is magasabbra nyúlt a pálma, élénk zöld színe úgy hatott a sápadt szobában, mint egy örökzöld a késő őszi kertben.

- Honnan tudta, hogy nincsenek növényeim? Sosem járt a lakásomban.
- Megérzi az ember az ilyet. Mik azok az apró műtyűrök a párkányon? Kaktuszok? Gyorsan dobja ki őket. A kaktusz köztudottan boldogtalanságot jelent.
- Ezt meg ki mondta?

– Én. De mástól is hallottam. Nem kell a pálmát agyonöntözni, de néha nem árt vizes ronggyal áttörölgetni a levelét. Viszont sok fényt igényel.

Mire mondhatott volna még valamit, a férfi már nem volt ott. A nyitott ajtórezen keresztül hallotta, hogy az ötödiken hangosan kattant egy zár. Fogta a patyolattiszta tepsit és lábast, berakta őket a mosogatóba, forró vizet eresztett rájuk és elkezdte Ultrával és dörzsivel sikálni őket. Közben meg azon gondolkodott, a jövő heti menü lehetne-e vadas, mákos gubával.